

Sygn. akt I ACz 531/18

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Paweł Rygiel

Sędziowie: SA Andrzej Struzik (spr.)

SA Józef Wąsik

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2018 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa K. D. (1)

przeciwko G. O. i W. O.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 13 listopada 2017 r., sygn. akt I C 1244/13

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie.

SSA Andrzej Struzik SSA Paweł Rygiel SSA Józef Wąsik

Sygn. akt I ACz 531/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym (...)wK.w sprawie o sygn. akt VI Ns 142/17/S o podział całego majątku wspólnego M. D. i K. D. (2).

W uzasadnieniu Sąd I instancji wskazał, że powód wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych kwoty 1.000.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem rozliczenia wierzytelności pochodzącej z majątku wspólnego powoda i M. D., a to wobec przekazania przez małżonków D. pozwany w latach 2003 – 2005 wskazanych kwot na zakup i remont domu przy ul. (...) w K.. Nieruchomość tę pozwani w dniu 9 czerwca 2008 r. darowali M. D., przy czym nabycie tej nieruchomości nastąpiło do jej majątku osobistego.

Sąd Okręgowy odwołując się do art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. wskazał, że zależność prejudycjalna postępowania cywilnego od wyniku innego postępowania występuje wtedy, gdy bez uprzedniego rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnej niemożliwe jest rozstrzygnięcie sprawy w toczącym się postępowaniu. W ocenie Sądu I instancji skoro powód dochodzi w tej sprawie od pozwanych rozliczenia wierzytelności pochodzącej z majątku wspólnego powoda i M. D. na zakup i remont domu przy ul. (...), a w sprawie o podział majątku wspólnego M. D. zgłosiła to roszczenie (k. 824), to kwestia, czy powodowi w ogóle przysługują wobec pozwanych jakiegokolwiek roszczenia związane z tą wierzytelnością jest zagadnieniem prejudycjalnym dla niniejszego postępowania. Gdyby bowiem w sprawie o podział majątku wspólnego sąd rejonowy dokonał podziału majątku w ten sposób, że wierzytelność tę otrzyma M. D., to powód w niniejszym

postępowaniu nie posiadałaby legitymacji czynnej do dochodzenia tego roszczenia przeciwko pozwanym. Zatem niniejsze postępowanie winno ulec zawieszeniu do czasu prawomocnego zakończenia sprawy o podział całego majątku wspólnego byłych małżonków. Jednocześnie Sąd Okręgowy podkreślił, że w trakcie postępowania o podział majątku wspólnego sąd ustala skład tego majątku oraz jego wartość, powinien zwrócić uwagę małżonków na potrzebę wskazania całego majątku podlegającego podziałowi i nie jest związany wnioskami małżonków, jeżeli z oświadczeń ich wyniknie, iż istnieje jeszcze inny majątek wspólny wymagający podziału. Zaznaczył, że rozliczeniu podlega całość stosunków majątkowych między małżonkami według stanu na dzień ustania wspólności, natomiast przedmiotem podziału pozostaje stan czynny masy majątkowej w czasie orzekania o podziale. W szczególności przedmiotem podziału majątku wspólnego są także, np. nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków, wierzytelności z tytułu nakładów dokonywanych przez małżonków na rzecz należąca do osoby trzeciej, ekspektatywa uzyskania określonego prawa. Roszczenie o zwrot nakładów dokonanych przez małżonków z majątku wspólnego w czasie trwania wspólności na nieruchomości stanowiącą własność osoby trzeciej wchodzi w skład majątku wspólnego i jako prawo majątkowe winno być ono objęte postępowaniem o podział majątku wspólnego. W postępowaniu o podział majątku wspólnego, sąd nie może wbrew woli uczestnika przyznać mu prawa majątkowego i zasądzić od niego na rzecz innego uczestnika spłaty lub dopłaty (art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 212 § 2 k.c.). Dlatego zdaniem Sądu I instancji orzeczenie sądu rejonowego w powyższej sprawie o podział majątku wspólnego powoda i M. D. będzie miało bezpośredni wpływ na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. Także względ na jednolitość rozstrzygnięcia i aspekt sprawiedliwego orzeczenia dają, zdaniem Sądu Okręgowego, podstawy do zawieszania niniejszego postępowania do czasu rozstrzygnięcia sprawy toczącej się pod sygn. VI 142/17/S.

Zażalenie na powyższe orzeczenie wywiódł powód zaskarżając je w całości i wniósł o jego uchylenie i przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego.

Postanowieniu zarzucił naruszenie prawa procesowego, tj. art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez:

- błędne uznanie, że postępowanie sądowe toczące się przez Sądem Rejonowym (...)wK., sygn. akt VI Ns 142/17/S ma prejudycjalne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, zwłaszcza w zakresie ustalenia legitymacji czynnej powoda do wystąpienia z pozwem przeciwko pozwanym w niniejszym postępowaniu,
- błędne uznanie, że ustalenie składu i podział majątku wspólnego w ramach ww. postępowania sądowego stanowi podstawę do ustalenia legitymacji czynnej powoda w niniejszym postępowaniu.

W uzasadnieniu załączył dodał, że w tej sprawie powód domaga się od pozwanych zapłaty z tytułu wyrządzenia szkody poprzez niewykonanie umowy powierniczego nabycia nieruchomości. Wskazane postępowanie przed sądem rejonowym o podział majątku wspólnego powoda i M. D. nie może mieć istotnego znaczenia dla ustalenia, czy pozwani zobowiązani byli do przeniesienia na powoda i M. D. własności ww. nieruchomości do ich majątku wspólnego, czy to zobowiązanie wykonali, a jeśli nie, to czy ponoszą w tym zakresie odpowiedzialność odszkodowawczą. Wydane przez sąd rejonowy rozstrzygnięcie w przedmiocie ustalenia składu majątku wspólnego i jego podziału nie stanowi podstawy faktycznej w tym postępowaniu. Orzeczenie o podziale majątku wspólnego nie może rozstrzygać stosunku spornego między małżonkami a osobami trzecimi. Pozwani w niniejszym postępowaniu kwestionują swoją odpowiedzialność za niewykonanie umowy powierniczego przeniesienia nieruchomości, także zeznając w nim jako świadek M. D. twierdzi, że roszczenie to powodowi nie przysługuje. Zatem to wręcz rozstrzygnięcie wydane w ramach niniejszego postępowania w przedmiocie istnienia wierzytelności w stosunku do pozwanych z tytułu niewykonania umowy powierniczego nabycia nieruchomości, ma znaczenie dla rozstrzygnięcia w przedmiocie ustalenia składu majątku wspólnego.

W dalszej kolejności powód zarzucił Sądowi Okręgowemu, że nieprawidłowo przyjął, że w sytuacji przyznania spornej wierzytelności w ramach podziału majątku wspólnego M. D. - w sytuacji, gdy w ramach postępowania o podział majątku wspólnego nie złożyła ona oświadczenia o przyznanie jej tej wierzytelności, a w ramach niniejszego postępowania negowała jej istnienie - powodowi nie będzie przysługiwać legitymacja czynna w ramach niniejszego postępowania. Podniósł, że pozew został przez niego wniesiony w trakcie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej,

a zatem jego wytoczenie jest czynnością zachowawczą, nieprzekraczającą zwykłego zarządu, którą mógł podjąć samodzielnie. Ustanie wspólności majątkowej małżeńskiej i wszczęcie postępowania o podział majątku wspólnego nie powoduje, że powód traci legitymację czynną w ramach wszczętego przeciwko osobom trzecim postępowania. W jego ocenie w sytuacji, gdy wierzytelność wchodziła w skład majątku wspólnego małżonków, po ustaniu tej wspólności, do dochodzenia tej wierzytelności nie jest koniecznym uprzednie przeprowadzenie postępowania o podział majątku dorobkowego. Prowadziłoby to często do przedawnienia roszczeń. Niejednokrotnie też (jak w przypadku tej sprawy) jeden z małżonków nie jest zainteresowany możliwością dochodzenia należnej wierzytelności, np. od osoby bliskiej, a pozbawienie byłego małżonka możliwości dochodzenia należnej mu części wierzytelności do czasu zakończenia postępowania o podział majątku naruszyłoby jego prawa podmiotowe wierzyciela, utrudniało, a niekiedy uniemożliwiałoby skuteczne dochodzenie wierzytelności.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zażalenie było uzasadnione.

Dopóki trwa postępowanie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej powoda i jego małżonki, toczące się przed Sądem Rejonowym (...)w K., sygn. akt VI Ns. 142/17/S, nie istnieją podstawy do przyjęcia, że powód nie posiada legitymacji czynnej do wystąpienia z niniejszym powództwem wobec pozwanych, a powyższa sprawa jest prejudycjalna dla niniejszej. Dopiero orzeczenie o podziale majątku wspólnego małżonków z chwilą jego prawomocności stworzy nowy stan w zakresie praw małżonków (byłych małżonków) do poszczególnych składników majątku wspólnego. Zgodnie z art. 46 k.r.o. od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku. Z kolei art. 1035 k.c. wskazuje, że jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działy spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych (z zachowaniem przepisów niniejszego tytułu). Art. 1034 k.c. reguluje kwestię ponoszenia odpowiedzialności za długi spadkowe, nie ma natomiast regulacji dotyczącej kwestii dochodzenia wierzytelności spadkowych. W takiej sytuacji poprzez powyższe odesłania wniesienie przez powoda pozwu w niniejszej sprawie znajduje swoje umocowanie w regulacji art. 209 k.c., zgodnie z którym każdy ze współwłaścicieli może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania wspólnego prawa.

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy relacja między zagadnieniem prejudycjalnym a przedmiotem postępowania jest taka, że bez wcześniejszego rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnej niemożliwe jest rozstrzygnięcie w toczącej się sprawie. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w niniejszym postępowaniu. Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. podstawę wyroku stanowi stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Zatem, jeżeli do chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie podział majątku wspólnego nie nastąpi, powód będzie legitymowany czynnie w niniejszej sprawie, chyba że dochodzona wierzytelność małżonkom nie służy. Rozpoznawana sprawa nie jest sprawą pomiędzy małżonkami, ale dotyczy wierzytelności przysługującej w stosunku do osób trzecich, która według twierdzeń powoda wchodzi w skład majątku wspólnego. Niezależnie od okoliczności, że w sprawie o podział majątku wspólnego sąd ma obowiązek ustalić skład tego majątku (art. 567 § 3 w zw. z art. 684 k.p.c.) sąd rozpoznając niniejszą sprawę musi autonomicznie ustalić, czy dochodzona wierzytelność wchodzi w skład majątku wspólnego, gdyż tamto orzeczenie w niniejszej sprawie nie będzie wiążące. Co więcej, wyłącznie orzeczenie, na mocy którego dochodzona obecnie wierzytelności przypadnie żonie powoda, będzie miało znaczenie dla rozpoznawanej sprawy, pozbawiając powoda legitymacji czynnej, ale dopiero z chwilą jego prawomocności. Gdyby orzeczenie takie zapadło po zapadnięciu wyroku w niniejszej sprawie, będzie to nowy fakt dający pozwanym możliwość obrony się przed egzekucją w drodze powództwa przeciwegzekucyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

SSA Andrzej Struzik SSA Paweł Rygiel SSA Józef Wąsik